

TỔ CHỨC DẠY HỌC TÍCH HỢP STEM CHO HỌC SINH KHIẾM THÍNH HỌC HOÀ NHẬP Ở TIỂU HỌC THEO CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC PHỔ THÔNG 2018

Vũ Thị Thu Phương^{1*}, Đinh Nguyễn Trang Thu² và Nguyễn Thị Kim Nhung³

¹*Cao học K31, Khoa Giáo dục Đặc biệt, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội*

²*Khoa Giáo dục Đặc biệt, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội*

³*Trung tâm Hỗ trợ Phát triển Giáo dục hoà nhập Trẻ khuyết tật tỉnh Thái Nguyên*

Tóm tắt. Bản chất của dạy học tích hợp là nhằm hình thành và phát triển năng lực nhận thức, giải quyết vấn đề một cách sáng tạo, hiệu quả, đáp ứng yêu cầu khách quan của thực tiễn. Dạy học tích hợp là điểm mới nổi bật trong Chương trình Giáo dục phổ thông (CT GDPT) năm 2018, do vậy đòi hỏi sự thay đổi trong tổ chức dạy học là điều tất yếu khách quan. Đối với học sinh khiếm thính (HSKT) học hoà nhập cấp Tiểu học theo CT GDPT 2018, vấn đề tổ chức dạy học tích hợp cũng đặt ra một cách trực tiếp và cấp thiết. Bài viết này tập trung bàn về các vấn đề tổ chức dạy học tích hợp STEM ở tiểu học với HSKT học hoà nhập, bao gồm từ việc định hướng tích hợp, quy trình tổ chức, nội dung và hình thức tổ chức dạy học, nhằm đảm bảo các em đáp ứng được những yêu cầu đặt ra theo CT GDPT 2018, từ đó tiếp tục tham gia học tập và hoà nhập hiệu quả.

Từ khóa: dạy học tích hợp, STEM, học sinh khiếm thính, giáo dục hoà nhập, cấp Tiểu học, chương trình Giáo dục phổ thông 2018.

1. Mở đầu

Dạy học tích hợp là một trong nhiều giải pháp mà các nước có nền giáo dục tiên tiến đã đưa ra từ hàng chục năm nay. Giải pháp này phù hợp với yêu cầu phát triển năng lực của người học, đồng thời góp phần “giảm tải” chương trình phù hợp với khả năng lĩnh hội kiến thức của học sinh. Cho đến nay đã có một số công trình nghiên cứu có liên quan tới vấn đề này với các mức độ, khía cạnh khác nhau, như: *Dạy học lập trình theo hướng tích hợp cho học sinh lớp 8 đáp ứng Chương trình Giáo dục phổ thông 2018* của tác giả Đinh Vũ Thị Thi [1]; *Hội thảo khoa học: “Tích hợp trong giáo dục STEM cấp THCS theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018”* của Trường Đại học Sư phạm Hà Nội 2 [2]; *Dạy và học tích cực, một số phương pháp và kỹ thuật dạy học* của tác giả Nguyễn Lăng Bình và Đỗ Hương Trà [3]; *Thực trạng năng lực dạy học tích hợp của giáo viên trung học cơ sở tỉnh Phú Thọ theo chuẩn nghề nghiệp giáo viên cơ sở giáo dục phổ thông* của tác giả Chu Thị Hảo [4];... Các nghiên cứu này về cơ bản đã tập trung bàn về tổ chức dạy học tích hợp cho các học sinh không khuyết tật ở các cấp khác nhau, tuy nhiên lại chưa có nghiên cứu nào đi sâu về tổ chức dạy học tích hợp cho đối tượng học sinh khiếm thính học hoà nhập cấp Tiểu học theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018. Do vậy, việc nghiên cứu vấn đề này có ý nghĩa thiết thực, góp phần làm rõ thêm một số vấn đề lí luận, thực tiễn về tổ chức dạy học tích hợp cho HSKT học hoà nhập cấp Tiểu học theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018, từ đó góp phần nâng cao chất lượng giáo dục hoà nhập cho HSKT nói riêng và học sinh khuyết tật nói chung.

Ngày nhận bài: 21/10/2022. Ngày sửa bài: 2/11/2022. Ngày nhận đăng: 29/11/2022.

Tác giả liên hệ: Vũ Thị Thu Phương. Địa chỉ e-mail: phuongvugddb@gmail.com

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Dạy học tích hợp ở Tiểu học

Khái niệm dạy học tích hợp: Dạy học tích hợp là một quan niệm dạy học nhằm hình thành ở học sinh những năng lực giải quyết hiệu quả các tình huống thực tiễn dựa trên sự huy động nội dung, kiến thức, kỹ năng thuộc nhiều lĩnh vực khác nhau. Điều đó cũng có nghĩa là đảm bảo để mỗi học sinh biết cách vận dụng kiến thức đã học được trong nhà trường để áp dụng vào thực tiễn cuộc sống như các hoàn cảnh mới lạ, khó khăn, bất ngờ..., qua đó trở thành một người công dân có trách nhiệm, một người lao động có năng lực. Dạy học tích hợp là định hướng về nội dung và phương pháp dạy học, trong đó giáo viên tổ chức, hướng dẫn để học sinh biết huy động tổng hợp kiến thức, kỹ năng thuộc nhiều lĩnh vực khác nhau nhằm giải quyết các nhiệm vụ học tập, thông qua đó hình thành những kiến thức, kỹ năng mới, phát triển được những năng lực cần thiết, nhất là năng lực giải quyết vấn đề trong học tập và trong thực tiễn cuộc sống. Dạy học tích hợp phải được thể hiện ở cả nội dung chương trình, phương pháp dạy học, phương pháp kiểm tra đánh giá, hình thức tổ chức dạy học. Dạy học tích hợp đòi hỏi việc học tập trong nhà trường phải được gắn với các tình huống của cuộc sống mà sau này học sinh có thể gặp phải, vì thế nó trở nên có ý nghĩa đối với các em [5]. Ở cấp Tiểu học, dạy học tích hợp là hình thức học kết hợp với kiến thức nhiều nội dung trong một hay nhiều môn. Thông qua đó, giáo viên sẽ có các giáo án và hình thức giảng dạy khác nhau nhằm truyền tải kiến thức cho học sinh theo cách linh hoạt nhưng hiệu quả hơn so với cách dạy truyền thống.

Vai trò của dạy học tích hợp: Trong quá trình đổi mới giáo dục, dạy học tích hợp đóng vai trò quan trọng giúp học sinh phát triển khả năng huy động tổng hợp kiến thức, kỹ năng thuộc nhiều lĩnh vực khác nhau để giải quyết có hiệu quả các vấn đề trong học tập và trong cuộc sống, phát triển được những năng lực cần thiết, nhất là năng lực giải quyết vấn đề. Dạy học tích hợp dạy học tích hợp sẽ phát huy tối đa sự trưởng thành và phát triển cá nhân mỗi học sinh, giúp cho giờ học sẽ trở nên sinh động hơn, vì không chỉ có người dạy trình bày mà học sinh cũng tham gia vào quá trình tiếp nhận thảo luận kiến thức, từ đó học sinh hứng thú nghiên cứu bài học, thích vận dụng vào thực tế, phát triển được những năng lực cần thiết như năng lực giải quyết vấn đề, đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục hiện nay. Theo đó, dạy học tích hợp mang lại rất nhiều lợi ích, không chỉ cho giáo viên mà còn cho cả học sinh. Đối với học sinh, dạy học tích hợp giúp học sinh tiếp thu bài được bao quát theo chiều rộng và hiểu bài theo chiều sâu; liên kết các nhóm kiến thức một cách xuyên suốt, liền mạch; liên hệ sát với thực tiễn thông qua bài học và kiến thức mới; học sinh dễ áp dụng kiến thức và thực hành, đời sống hàng ngày; trau dồi được tư duy phân biện và khả năng nhìn nhận nhiều chiều; hình thành cho học sinh tính chủ động, tự giác, sáng tạo; giảm gánh nặng học tập cho học sinh; giúp học sinh hình thành khả năng giải quyết vấn đề. Đối với giáo viên, dạy học tích hợp sẽ giúp giáo viên tích lũy hoặc gọi nhắc được các kiến thức cũ để dễ dàng và thuận tiện hơn trong lúc truyền đạt cùng lúc nhiều chủ đề, nội dung; tiết kiệm thời gian cho giáo viên khi không phải ôn tập cho học sinh quá nhiều lần mà có thể tích hợp ôn tập ở những môn học có liên quan.

Thực tế hiện nay cho thấy, ngày càng xuất hiện các môn khoa học “liên ngành” để giúp nhận biết và giải quyết các sự vật, hiện tượng trong tự nhiên và xã hội, do đó cần huy động tổng hợp các kiến thức và kỹ năng từ nhiều lĩnh vực khác nhau. Trong quá trình phát triển của khoa học và giáo dục, còn nhiều kiến thức, kỹ năng rất cần trang bị cho học sinh để các em có thể đối mặt với những thách thức của cuộc sống. Do đó, việc tích hợp giáo dục các kiến thức gần nhau, liên quan với nhau vào cùng một môn học sẽ giúp giảm tải số lượng các môn học, tránh được sự trùng lặp không cần thiết về nội dung giữa các môn học cho học sinh. Ngoài ra, khi giáo viên kết hợp tốt phương pháp dạy học tích hợp, sử dụng các hiện tượng trong thực tiễn cuộc sống, bên cạnh việc giúp học sinh chủ động, tích cực học tập, giáo viên còn có thể lồng ghép được nhiều nội dung khác nữa trong cuộc sống thực tiễn cho học sinh như: bảo vệ môi trường, chăm

sóc và bảo vệ sức khỏe con người... [6]. Điều này sẽ giúp học sinh hình thành nhiều kỹ năng linh hoạt ứng phó với những vấn đề đa dạng khác nhau trong cuộc sống thực tiễn sau này.

Nội dung, hình thức tích hợp trong dạy học các môn ở Tiểu học: Hiện nay nội dung tích hợp các môn học ở bậc tiểu học được thực hiện như sau: 1) Cuộc sống quanh ta (Tích hợp từ Tự nhiên và Xã hội ở các lớp 1, 2, 3 trong chương trình hiện hành); 1) Tìm hiểu xã hội và Tìm hiểu tự nhiên (Tích hợp từ Khoa học, Lịch sử và Địa lí ở các lớp 4, 5 trong chương trình hiện hành); 3) Ngữ văn (Tích hợp từ Văn học lớp 1-12 và tiếng Việt lớp 1-5 thành nhiều nội dung thuộc các nhóm Văn hóa, Chính trị, đạo đức, thẩm mỹ, lịch sử, địa lí,... giúp người học phát triển khả năng cảm thụ văn học và hiểu biết các lĩnh vực khoa học xã hội); 4) Giáo dục công dân/Đạo đức (Tích hợp từ môn Đạo đức chương trình hiện hành); 5) Lịch sử và Địa lí (Hình thức tích hợp 2 môn thành một nhóm kiến thức chung giúp học sinh xây dựng hiểu biết sơ bộ về mối tương quan giữa không gian địa lí và thời gian lịch sử, phát triển năng lực khoa học xã hội nền tảng).

Về hình thức tích hợp môn học ở Tiểu học: Bậc Tiểu học có 4 cách thức tích hợp chủ yếu được vận dụng cho các môn học tích hợp, hiện nay trong GDPT nói chung và giáo dục Tiểu học nói riêng thực hiện các hình thức tích hợp cụ thể như sau: 1) *Tích hợp nội môn (Interdisciplinary Integration/Approach)*: Là việc gộp lại các kiến thức từ hai hay nhiều nội dung trong một môn học. Thông qua đó, giáo viên giúp học sinh tổng hợp hiểu biết và khả năng vận dụng kiến thức từ nhiều phần học riêng biệt. Các môn tích hợp theo hình thức này vẫn dạy riêng từng môn. Tuy nhiên, sẽ loại bỏ những phần trùng nhau. *Ví dụ:* Trong môn Tiếng Việt có Tập đọc, Chính tả, Luyện từ và câu, Tập làm văn, Kể chuyện thì trong một bài học phần Tập đọc giáo viên có thể cho học sinh kể chuyện hoặc viết đoạn văn. 2) *Tích hợp liên môn (Interdisciplinary Integration/Approach)*: Là cách dạy thông qua các kiến thức có sự tương đồng của hai môn hoặc nhiều hơn. Qua đó, giáo viên có phương pháp dạy phù hợp để tránh việc học nhiều lần cùng một kiến thức. *Ví dụ:* Đề vẽ được bức tranh an toàn giao thông, học sinh tiểu học cần áp dụng kiến thức đạo đức để vẽ người đi bộ đi đúng làn đường và mỹ thuật để chia bố cục bức tranh phù hợp. 3) *Tích hợp xuyên môn (Transdisciplinary Integration)*: Là dạy một nội dung vượt khỏi phạm vi một môn học và cần học sinh ứng dụng ở mức cao hơn các kiến thức và kỹ năng cần thiết. Từ đó, xem xét các vấn đề một cách toàn diện dưới nhiều góc độ của những môn khác. *Ví dụ:* Một dự án bảo vệ môi trường cần có ứng dụng kiến thức môn khoa học tự nhiên để chọn đề tài phù hợp, kiến thức môn địa lí để giải thích được các hiện tượng và hướng giải quyết đối với thực trạng môi trường đó. 4) *Tích hợp đa môn (Multidisciplinary Integration)*: Là cách dạy tiếp cận theo từng môn khác nhau và dạy cùng lúc nhằm đạt chuẩn của mỗi môn đó. Trong hình thức dạy này, nội dung được xây dựng thành nhiều trường hợp giả định, chuỗi lí thuyết. Qua đó, đòi hỏi học sinh phải tổng hợp kiến thức, kỹ năng của những môn học khác nhau. *Ví dụ:* Giáo viên lấy câu chuyện *Bình Tây đại nguyên soái Trương Định* để nhắc lại địa lí tỉnh An Giang thuộc tỉnh Nam Kỳ [7].

2.2. Một số đặc điểm cơ bản của học sinh khiếm thính học hòa nhập cấp Tiểu học

Học sinh khiếm thính học hòa nhập cấp Tiểu học có những đặc điểm riêng khác với học sinh nghe bình thường về một số khía cạnh như về ngôn ngữ, giao tiếp, về tri giác, tư duy, trí nhớ và tưởng tượng. Về tư duy và trí nhớ của HSKT học hòa nhập cấp Tiểu học, về cơ bản không thua kém học sinh nghe bình thường, tuy nhiên do khả năng giao tiếp, tiếp nhận thông tin hạn chế hơn các bạn nên các em có sự phát triển chậm hơn.... Về sự phát triển trí tuệ, mức độ phát triển tất cả các thành tố của trí tuệ ở HSKT học hòa nhập cấp Tiểu học thấp hơn một cách đáng kể so với học sinh còn khả năng thính giác. Khuynh hướng phát triển trí tuệ ở HSKT học hòa nhập cấp Tiểu học, tốt nhất ở “khả năng phân tích” và “khả năng suy luận”, kém nhất ở thiết lập các quan hệ không gian” [8; 32]. Với những đặc điểm học tập như vậy, HSKT luôn gặp những rào cản nhất định trong quá trình học tập, nhất là hiện nay, các em cũng phải nỗ lực để thực hiện và đáp ứng các yêu cầu về năng lực, phẩm chất của học sinh Tiểu học nói chung theo

CT GDPT 2018. Do đó, để giúp HSKT tham gia học tập và đạt kết quả tốt trong lớp hòa nhập, điều quan trọng hàng đầu là giáo viên cần có những điều chỉnh phù hợp về phương pháp, cách thức tổ chức dạy học sao cho phù hợp với đặc điểm học tập của các em.

2.3. Một số vấn đề về giáo dục STEM và tích hợp STEM

Giáo dục STEM: STEM là cụm từ viết tắt của các từ Science (Khoa học), Technology (Công nghệ), Engineering (Kỹ thuật) và Math (Toán học). STEM về bản chất được hiểu là trang bị cho người học những kiến thức và kỹ năng cần thiết liên quan đến các lĩnh vực khoa học, công nghệ, kỹ thuật và toán học. Các kiến thức và kỹ năng này phải được tích hợp, lồng ghép và bổ trợ cho nhau giúp học sinh không chỉ hiểu biết về nguyên lý mà còn có thể thực hành và tạo ra được những sản phẩm trong cuộc sống hằng ngày. Giáo dục STEM không phải là để học sinh trở thành những nhà toán học, nhà khoa học, kỹ sư hay những kỹ thuật viên mà là xây dựng cho học sinh có kỹ năng có thể được sử dụng để làm việc và phát triển trong thế giới công nghệ hiện đại ngày nay. Tích hợp STEM được hiểu là sự lồng ghép hài hòa từ bốn nhóm kỹ năng là: Kỹ năng khoa học, kỹ năng công nghệ, kỹ năng kỹ thuật và kỹ năng toán học [9].

Theo đó, một số kỹ năng cụ thể của giáo dục STEM, bao gồm: 1) Kỹ năng khoa học: là các kỹ năng trong đó học sinh được trang bị những kiến thức về các khái niệm, các nguyên lý, các định luật và các cơ sở lý thuyết của giáo dục khoa học. Thông qua giáo dục khoa học, học sinh có khả năng liên kết các kiến thức này và đồng thời được thực hành, có tư duy để sử dụng kiến thức vào thực tiễn, nhằm giải quyết các vấn đề trong thực tế; 2) Kỹ năng công nghệ: là khả năng sử dụng, quản lý, hiểu biết và truy cập được công nghệ. Công nghệ là những gì đến gần nhất như những vật dụng hằng ngày như quạt mo, cái bút chì đến những hệ thống sử dụng phức tạp như mạng internet... Tất cả những gì thay đổi của thế giới tự nhiên mà phục vụ nhu cầu của con người thì được coi là công nghệ; 3) Kỹ năng kỹ thuật: là khả năng giải quyết vấn đề thực tiễn diễn ra trong cuộc sống bằng cách thiết kế các đối tượng, hệ thống và xây dựng các quy trình sản xuất để tạo ra đối tượng. Hiểu một cách đơn giản là học sinh được trang bị kỹ năng kỹ thuật là có khả năng sản xuất ra đối tượng và hiểu được quy trình để làm ra nó. Học sinh phải có khả năng phân tích, tổng hợp và kết hợp để biết cách làm thế nào để cân bằng các yếu tố liên quan (như khoa học, nghệ thuật, công nghệ, kỹ thuật), để có được một giải pháp tốt nhất trong thiết kế và xây dựng quy trình. Ngoài ra học sinh còn có khả năng nhìn nhận ra nhu cầu và phản ứng của xã hội trong những vấn đề liên quan đến kỹ thuật; 4) Kỹ năng toán học: là khả năng nhìn nhận và nắm bắt được vai trò của toán học trong mọi khía cạnh tồn tại trên thế giới. Học sinh có kỹ năng toán học sẽ có khả năng thể hiện các ý tưởng một cách chính xác, có khả năng áp dụng các khái niệm và kỹ năng toán học vào cuộc sống hằng ngày [7].

Tích hợp STEM : Rào cản lớn nhất trong giáo dục truyền thống là sự tách rời giữa bốn lĩnh vực quan trọng: khoa học, công nghệ, kỹ thuật và toán học. Sự tách rời này sẽ đem đến một khoảng cách lớn giữa học và làm, giữa nhà trường và thực tiễn xã hội. Học sinh được đào tạo theo mô hình truyền thống sẽ mất một khoảng thời gian thực tế để hiểu được làm thế nào để cơ sở lý thuyết, nguyên lý chuyển thành các ứng dụng thực tế trong khi kiến thức đã bị mài mòn. Hơn nữa tư duy liên kết các sự vật, hiện tượng với các ứng dụng và kỹ thuật cũng rất hạn chế. Giáo dục STEM là phương pháp tiếp cận liên ngành tạo ra sự kết hợp hài hòa giữa các lĩnh vực khoa học, công nghệ, kỹ thuật và toán học để mang đến cho học sinh những trải nghiệm thực tế thực sự có ý nghĩa. Việc dạy và học STEM tăng tính hấp dẫn với học sinh, giúp học sinh hiểu sâu hơn vấn đề để đạt được hiệu quả của việc học hơn và hơn nữa cũng giúp học sinh nhìn nhận ra được mối liên hệ với những gì được học trong nhà trường [8]. Dạy học tích hợp là “phương pháp lồng ghép các kiến thức liên quan từ nhiều nguồn kiến thức trong thực tế cuộc sống hoặc qua các tài liệu tham khảo của các môn học khác nhau nhằm bổ trợ cho nội dung của một môn học nhất định” [8, tr.20-26].

2.4. Tổ chức dạy học tích hợp STEM cho học sinh khiếm thính cấp Tiểu học theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018

2.4.1. Định hướng tích hợp và hình thức tổ chức dạy học tích hợp cho học sinh khiếm thính học hòa nhập cấp Tiểu học

Theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018, việc dạy học tích hợp sẽ được thực hiện theo ba định hướng: tích hợp nội môn, tích hợp liên môn và tích hợp xuyên môn. Trong đó, vấn đề quan trọng nhất đó là việc tập trung xây dựng các môn học tích hợp cho học sinh. Đối với cấp Tiểu học, các môn học tích hợp như Tự nhiên và Xã hội (ở lớp 1, lớp 2, lớp 3), Khoa học, Lịch sử và Địa lí (ở lớp 4, lớp 5) hình thành từ chương trình giáo dục phổ thông trước đó đã quen với giáo viên và học sinh. Dạy học tích hợp sẽ giúp học sinh biết huy động tổng hợp kiến thức, kỹ năng thuộc nhiều lĩnh vực khác nhau nhằm giải quyết các nhiệm vụ học tập, đời sống; thông qua đó hình thành những kiến thức, kỹ năng mới; phát triển được những năng lực cần thiết, nhất là năng lực giải quyết vấn đề trong học tập và trong thực tiễn cuộc sống.

Đối với HSKT học hòa nhập cấp Tiểu học, nội dung tổ chức dạy học cho đối tượng này dựa trên cơ sở nội dung chung trong chương trình dành cho học sinh nghe bình thường, tuy nhiên có sự điều chỉnh, thiết kế để phù hợp với đặc điểm của HSKT. Theo đó, nội dung tổ chức dạy học tích hợp cho học sinh khiếm thính học hòa nhập cấp Tiểu học tập trung vào một số hoạt động chủ yếu sau đây: 1) Hoạt động cá nhân theo sự phân chia của nhóm: HSKT trong nhóm thực hiện trao đổi với nhau để chia sẻ thông tin, giải quyết những vấn đề nảy sinh trong quá trình thực hiện các mục tiêu, nhiệm vụ. Giáo viên hướng dẫn HSKT cách ghi chép số liệu thu thập được và kiểm tra tính chính xác của các kết quả đo lường, các thông tin thu thập được; 2) Hoạt động tập thể: Đây là nội dung mang lại nhiều lợi ích thiết thực đối với HSKT. Hoạt động này tập trung cho HSKT báo cáo kết quả bình luận, đặt câu hỏi, tranh biện, đưa ra ý tưởng mới xung quanh vấn đề. Sau đó, giáo viên chốt lại cách thức thực hiện nhiệm vụ, cùng HSKT nhấn mạnh cách làm và hoạt động hiệu quả; 3) Hoạt động phản hồi và đánh giá: Hoạt động này tập trung vào phát huy vai trò của HSKT trong tự nhận xét, đánh giá kết quả làm việc của các nhóm. Nói cách khác, giáo viên cho HSKT tự nhận xét về kết quả làm việc của các nhóm, nhận xét toàn diện về kiến thức, kỹ năng, sự hợp tác của từng thành viên trong từng nhóm, đánh giá sản phẩm và đánh giá về năng lực trình bày. Các nội dung dạy học tích hợp mang lại cho HSKT tính chủ động, khả năng linh hoạt bởi học sinh biết kết hợp với thực tế vào môn học để nâng cao giá trị và chất lượng của tiết học. Ngoài ra, để thực hiện tốt phương pháp dạy học tích cực các môn học cho HSKT cấp Tiểu học, giáo viên cần chú ý khai thác bài giảng và tổ chức thực hiện có kế hoạch và đầu tư hơn.

2.4.2 Quy trình tổ chức dạy học tích hợp STEM cho học sinh khiếm thính học hòa nhập cấp Tiểu học

Việc tổ chức dạy học tích hợp cho HSKT hòa nhập cấp Tiểu học theo CT GDPT 2018 cần thực hiện theo đúng quy trình đề ra, phù hợp với đặc điểm của HSKT học hòa nhập. Dạy học tích hợp các môn học ở Tiểu học cho HSKT học hòa nhập có thể tiến hành ở nhiều thời điểm trong quá trình dạy học. Quy trình tổ chức dạy học tích hợp đó có thể tiến hành qua 4 bước như sau:

Bước 1: Xác định nội dung dạy học tích hợp STEM phù hợp với chương trình dạy học cấp học Tiểu học, kỳ học, môn học. Hiện nay, HSKT học hòa nhập cấp Tiểu học cũng đang học theo chương trình chung cùng với các học sinh nghe bình thường. Do vậy, việc xác định nội dung dạy học tích hợp STEM cho HSKT cần tuân thủ theo quy định về nội dung trong CT GDPT 2018, tuy nhiên cần có sự điều chỉnh về nội dung dạy của kỳ học, nhất là đối với từng môn học cụ thể nhằm phù hợp với đối tượng HSKT. Nội dung dạy học tích hợp cần đảm bảo vừa sức và phù hợp với đặc điểm học tập của HSKT.

Bước 2: Lựa chọn và thiết kế giáo án dạy học tích hợp STEM phù hợp với khả năng, nhu cầu của HSKT học hòa nhập cấp Tiểu học. Cùng với chương trình dạy học chung cho học sinh

nghe bình thường, giáo viên cần cân nhắc lựa chọn nội dung dạy học tích hợp phù hợp với đặc điểm của HSKT như về sức nghe, đặc điểm phát triển về ngôn ngữ, cách thức sử dụng phương tiện giao tiếp trong học tập, đặc điểm tri giác... Do đó, nội dung vừa đáp ứng yêu cầu chung của học sinh tiểu học, đồng thời phải có tính đặc thù với HSKT. Giáo án dạy học tích hợp STEM cho HSKT học hòa nhập cấp Tiểu học cần được soạn chi tiết, cụ thể, nội dung, phương pháp giảng dạy phải phù hợp với đặc điểm học tập của các em. Ví dụ, trong quá trình dạy hay lên lớp hoà nhập có HSKT, giáo viên cần soạn bài giảng vừa đảm bảo nội dung theo chương trình của học sinh nghe bình thường, đồng thời giáo viên cũng sử dụng ngôn ngữ ký hiệu để giúp HSKT tiếp thu bài được thuận lợi hơn, phù hợp với đặc điểm tri giác, tiếp thu của các em.

Bước 3: Tổ chức thực hiện tiết học, đảm bảo điều chỉnh các yếu tố phù hợp với HSKT học hòa nhập cấp Tiểu học. Theo đó, giáo viên lựa chọn nội dung phù hợp với đặc điểm giao tiếp, nhận thức, tư duy, tri giác,... của HSKT, khai thác các hình thức như video clip, tranh ảnh, mô hình, trò chơi giúp tăng cường hứng thú, tăng khả năng tiếp thu kiến thức cho các em. Đặc biệt, giáo viên cần chú trọng sử dụng ngôn ngữ ký hiệu trong dạy học HSKT học hòa nhập để giúp các em có thể hiểu bài được tốt nhất. Quá trình tổ chức dạy học tích hợp cho học sinh khiếm thính học hòa nhập cấp Tiểu học cần linh hoạt, thường xuyên quan sát, đánh giá để có điều chỉnh kịp thời, phù hợp với đặc điểm của các em, tạo hứng thú học tập cho các em.

Bước 4: Tổng kết, đánh giá kết quả dạy học tích hợp STEM cho HSKT học hòa nhập cấp Tiểu học. Việc tổng kết, đánh giá được thực hiện định kỳ từng tháng, quý hoặc theo học kỳ, năm học để kịp thời nhìn nhận đúng những kết quả đạt được và những hạn chế, bất cập nhằm có sự điều chỉnh kịp thời trong quá trình dạy HSKT. Việc tổng kết, đánh giá này cần được thực hiện từ nhiều phía, với nhiều hình thức khác nhau để đảm bảo tính khách quan, như đánh giá trực tiếp trên lớp, thông qua kết quả học tập của học sinh, thông qua giáo viên, phụ huynh và bạn bè, hoặc chính HSKT. Trên cơ sở kết quả đánh giá dạy học tích hợp STEM đó, giáo viên sẽ xác định hoặc có những điều chỉnh về nội dung, phương pháp, hình thức tổ chức dạy học phù hợp với HSKT nói riêng và học sinh nghe bình thường nói chung sau đó.

2.4.3. Hình thức tổ chức dạy học tích hợp STEM cho học sinh khiếm thính học hòa nhập cấp Tiểu học

Việc tổ chức dạy học tích hợp cho HSKT học hòa nhập cấp Tiểu học có thể được thực hiện thông qua hai hình thức cơ bản, đó là: Kết nối bài học tích hợp với chương trình sách giáo khoa và bài học tích hợp theo chủ đề dự án học tập. Hình thức kết nối bài học tích hợp với chương trình sách giáo khoa: Trong các hoạt động trải nghiệm dành cho HSKT học hòa nhập cấp Tiểu học, giáo viên có thể tiến hành thiết kế các nội dung tích hợp phù hợp để lồng ghép vào bài giảng nhằm mang lại hiệu quả cao nhất trong dạy tích hợp cho các em. Ví dụ, khi học đến các loại hình học như hình chữ nhật, hình vuông, hình tròn,... giáo viên có thể mang theo những vật mẫu hoặc mô hình để HSKT có thể trực tiếp cảm nắm, quan sát trực quan từ thực tế và biết cách nhận dạng một cách nhanh chóng. Hoặc khi học nội dung môn Toán ở lớp 2, khi học đến phần “Các số có hai chữ số”, giáo viên có thể hướng dẫn HSKT vận dụng kiến thức vào thực tiễn như đọc số trang trong sách, đọc tên các con số ghi trên bảng,... Quá trình giảng bài cần tăng cường sử dụng ngôn ngữ ký hiệu để giúp HSKT tăng cường tương tác, nâng cao hiệu quả tiếp thu kiến thức.

Hình thức bài học tích hợp theo chủ đề dự án học tập: Đây cũng là một hình thức tổ chức dạy học tích hợp cho HSKT học hòa nhập cấp Tiểu học theo CT GDPT 2018. Để thực hiện hiệu quả hình thức này, giáo viên cần chuẩn bị kỹ lưỡng, chủ động đưa ra một chủ đề chính và có kế hoạch chi tiết cho việc thực hiện các công việc. Điểm lưu ý đối với tổ chức dạy học theo hình thức này đó là các chủ đề dạy học và kế hoạch dạy học cần phải được thiết kế phù hợp với đặc điểm nhận thức, tư duy, ngôn ngữ,... của HSKT học hòa nhập cấp Tiểu học. Ví dụ, chủ đề, dự án học tập trong năm: Thông kê số liệu các học sinh bị bệnh do sốt siêu vi; đối tượng học sinh tiểu học lớp 3; thời điểm thực hiện từ tháng 3 đến tháng 5; hình thức dạy học theo dự án...

2.4.4. Biện pháp tổ chức dạy học tích hợp cho học sinh khiếm thính học hòa nhập cấp Tiểu học

Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 đề ra mục tiêu giáo dục Tiểu học là giúp học sinh hình thành và phát triển những yếu tố căn bản đặt nền móng cho sự phát triển hài hòa về thể chất và tinh thần, phẩm chất và năng lực; định hướng chính vào giáo dục về giá trị bản thân, gia đình, cộng đồng và những thói quen, nề nếp cần thiết trong học tập và sinh hoạt. Đặc biệt, CT GDPT 2018 áp dụng 6 biện pháp “giảm tải”, bao gồm: Giảm số môn học và hoạt động giáo dục; giảm số tiết học; giảm kiến thức kinh viện; tăng cường dạy học phân hóa, tự chọn; thực hiện phương pháp dạy học mới và đổi mới việc đánh giá kết quả giáo dục. Việc tổ chức dạy học tích hợp với HSKT cấp Tiểu học theo CT GDPT 2018 về cơ bản được thực hiện theo như chương trình giáo dục phổ thông trước đó, tuy nhiên, đối với HSKT học hòa nhập cần có những lưu ý riêng, cụ thể về việc thiết kế và áp dụng các biện pháp tổ chức dạy học tích hợp đều phải lồng ghép vào đó những đặc điểm của HSKT. Đối với các hoạt động trải nghiệm, giáo viên chủ nhiệm sẽ phụ trách và thực hiện việc giảng dạy theo chương trình, kế hoạch cụ thể của nhà trường. Ngoài ra, cần phải căn cứ vào từng hoạt động cụ thể để giáo viên chủ nhiệm chủ động phối hợp với giáo viên các môn học, cán bộ tư vấn tâm lý học đường, cán bộ Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh, cán bộ phụ trách Đội Thiếu niên Tiền phong Hồ Chí Minh, cha mẹ học sinh để tổ chức hoạt động dạy học tích hợp phù hợp cho các em. Đối với các hoạt động dạy học tích hợp có liên quan tới hoạt động lao động công ích, thiện nguyện, giáo viên và nhà trường chủ động liên hệ, báo cáo với chính quyền địa phương, đồng thời phối hợp với các tổ chức, cá nhân có liên quan trong xã hội để hướng dẫn HSKT phù hợp và tham gia một cách hiệu quả.

Cùng với đó, cần thực hiện chuyển hoàn toàn việc dạy học cho HSKT theo hướng phát huy tính tích cực, chủ động của các em. Đặc biệt, sự phối hợp giữa phụ huynh và giáo viên trong giáo dục cần phải được tăng cường. Giáo viên chủ động và tăng cường sự phối hợp với phụ huynh trong nhiều hoạt động, bài tập nhằm mang lại hiệu quả cao, tạo được sự thay đổi trong tư duy, không phó mặc chuyên học của HSKT cho giáo viên và nhà trường. Tổ chức dạy học tích hợp cho HSKT học hòa nhập cấp Tiểu học chú trọng tới việc rèn luyện phương pháp tự học. Đây là biện pháp quan trọng tổ chức dạy học tích hợp cho các em, bởi vì dạy học tích hợp không chỉ là một biện pháp nâng cao hiệu quả dạy học mà còn là một mục tiêu dạy học. Khi HSKT có được phương pháp, kỹ năng, thói quen, ý chí tự học, các em sẽ có tinh thần cố gắng, lòng ham mê học hỏi, khơi dậy nội lực vốn có của các em, từ đó nâng cao kết quả học tập. Thực tiễn quá trình tổ chức dạy học tích hợp cho HSKT học hòa nhập cấp tiểu học cũng cho thấy tính hiệu quả ở một số phương pháp dạy học tích hợp ở trường tiểu học, như: phương pháp vấn đáp; phương pháp đặt và giải quyết vấn đề; phương pháp hoạt động nhóm; phương pháp đóng vai; phương pháp động não.

3. Kết luận

Dạy học tích hợp với mục tiêu phát triển năng lực ở người học, giúp học sinh có khả năng giải quyết và đáp ứng sự biến đổi nhanh chóng của xã hội hiện đại để đem lại thành công cao nhất trong cuộc sống là một quan điểm phù hợp với xu thế giáo dục phổ thông hiện nay. Học sinh khiếm thính học hòa nhập cấp Tiểu học có nhiều điểm hạn chế hơn so với học sinh nghe bình thường, do đó trong quá trình tổ chức thực hiện dạy học tích hợp cần đảm bảo vừa đáp ứng được yêu cầu chung về kiến thức, kỹ năng cho học sinh nghe bình thường, vừa đồng thời tạo điều kiện thuận lợi nhất để HSKT có điều kiện phát triển toàn diện về năng lực, phẩm chất theo yêu cầu của CT GDPT 2018. Ngoài ra, để tổ chức dạy học tích hợp cho HSKT học hòa nhập cấp Tiểu học theo CT GDPT 2018 đạt được mục tiêu, yêu cầu đề ra, rất cần đến sự cố gắng về mọi mặt của đội ngũ nhà trường, trong đó vai trò quan trọng nhất là của giáo viên, với những yêu cầu về năng lực dạy học tích hợp STEM và các kỹ năng, năng lực của giáo viên theo chuẩn nghề nghiệp giáo viên phổ thông đặt ra.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Đinh Vũ Thị Thi, 2021. “Dạy học lập trình theo hướng tích hợp cho học sinh lớp 8 đáp ứng Chương trình Giáo dục phổ thông 2018”. *Tạp chí Giáo dục*, Số 496 (Kì 2-2/2021), tr.35-38 ISSN: 2354-0753.
- [2] Đại học Sư phạm Hà Nội 2, 2022. Hội thảo khoa học: *Tích hợp trong giáo dục STEM cấp THCS theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018*, ngày 23 tháng 4.
- [3] Nguyễn Lăng Bình, (Chủ biên) Đỗ Hương Trà, 2010. *Dạy và học tích cực, một số phương pháp và kỹ thuật dạy học*. Nxb Đại học Sư phạm Hà Nội.
- [4] Chu Thị Hào, 2020. “Thực trạng năng lực dạy học tích hợp của giáo viên trung học cơ sở tỉnh Phú Thọ theo chuẩn nghề nghiệp giáo viên cơ sở giáo dục phổ thông”. *Tạp chí Giáo dục*, Số 469 (Kì 1-1/2020), tr. 17-21.
- [5] Nguyễn Thị Thu Thanh, 2022. “Tổng quan về thực hiện dạy học tích hợp trong Chương trình giáo dục phổ thông mới ở trường trung học cơ sở”. *Tạp chí Công thương*, số tháng 20/2022.
- [6] <https://edulive.net/phuong-phap-day-hoc-tich-hop-tieu-hoc>. Truy cập ngày 1/11/2022.
- [7] Đỗ Văn Tuấn, 2017. Trang website: <https://englishexpress.edu.vn/stem-la-gi/>. Truy cập ngày 10/11/2022.
- [8] Nguyễn Văn Cường, 2017. Dạy học tích hợp, tích hợp và phát triển chương trình dạy học. *Tạp chí Khoa học, Đại học Sư phạm Hà Nội*, 62 (9), 20-26.

ABSTRACT

Organized stem integration teaching for students with hearing impairment under the General Education Program 2018

Vu Thi Thu Phuong^{1*}, Dinh Nguyen Trang Thu² and Nguyen Thi Kim Nhung³

¹*Master Student K31, Faculty of Special Education, Hanoi National University of Education*

²*Faculty of Special Education, Hanoi National University of Education*

³*Thai Nguyen Inclusive Education Support and Development for Disabled Children Center*

The essence of integrated teaching is to form and develop cognitive capacity, creatively and effectively solve problems, to meet objective requirements of practice. Integrated teaching is a prominent new feature in the new General Education Program in 2018, so it is necessary to require a change in the teaching organization. For deaf students learning to integrate at primary school level under the 2018 General Education Program, the issue of organizing integrated teaching is also directly and urgently posed. This article focuses on the issues of organizing STEM-integrated teaching in primary school with integrated hearing impairment students, including analytical orientation, organizational process, content, and organizational form of teaching, in order to ensure that the students can adapt with requirements of the 2018 General Education Program, thereby continuing to participate in learning and inputting effectively.

Keywords: integrated teaching, STEM, hearing impairment students, inclusive education, primary school, General Education Program 2018.